

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การบริหารการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยศึกษาเฉพาะประเด็นการนำนโยบายการให้เอกชนบริหารและประกอบการทำเรือแหลมฉบังไปปฏิบัติ ซึ่งใช้ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติมาเป็นแนวทางในการศึกษา เป็นการวิจัยซึ่งจัดอยู่ได้ในหลายประเภทตามเกณฑ์ที่ได้ใช้ดังต่อไปนี้

1. ด้านเกณฑ์เกี่ยวกับรูปแบบการวิจัย การวิจัยในเรื่องนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (survey research) ที่ศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยทำการเก็บข้อมูลจากภาคสนาม (field operation) ที่ผู้วิจัยเข้าไปสัมผัสกับแหล่งข้อมูล ที่ต้องการศึกษาโดยตรง
2. ด้านเกณฑ์เกี่ยวกับการเสนอผลการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่บรรยายถึงผลซึ่งเกิดจากการนำนโยบายการให้เอกชนบริหารและประกอบการทำเรือแหลมฉบังไปปฏิบัติ โดยใช้กรอบแนวความคิดทางทฤษฎีเป็นเครื่องนำทาง ขณะเดียวกันก็ใช้การวิจัยเชิงอธิบาย (explanatory research) เพื่อทำให้ทราบถึงอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัวที่มีต่อกัน
3. ด้านเกณฑ์เกี่ยวกับประโยชน์จากผลการวิจัย การวิจัยในเรื่องนี้เป็นทั้งการวิจัยพื้นฐาน (basic research) ที่ศึกษาถึงอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ จากตัวแบบที่นักวิชาการได้เสนอไว้ และจะได้มีการเสนอตัวแบบที่ได้จากการวิจัย อันจะมีประโยชน์ต่อการระดมความคิดเห็นความรู้ทางด้านการบริหารการพัฒนาและด้านการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ กับทั้งเป็นการวิจัยประยุกต์ (applied research) ที่จะนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุง หรือการหาวิธีการที่จะทำให้การนำนโยบายที่มีลักษณะเดียวกันไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้กำหนดนโยบายและผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติ

เพื่อให้การวิจัยได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกิจกรรมและขั้นตอนของการวิจัยไว้ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การเก็บข้อมูล (data collection) การเก็บข้อมูลของเรื่องที่วิจัยเป็นการเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (primary sources) ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยผู้วิจัยเข้าไปทำการสำรวจ ศึกษาค้นคว้า แปรสภาพแนวความคิดหรือตัวแปรต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเหล่านั้นมาตอบสนองต่อการศึกษาวิจัยโดยตรง แหล่งข้อมูลปฐมภูมิได้แก่ ผู้ที่มีบทบาทในกระบวนการนโยบาย (policy actors) ตลอดจนสภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งสามารถเก็บมาเป็นข้อมูลได้

2. การรวบรวมข้อมูล (data compilation) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแหล่งทุติยภูมิ (secondary sources) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้มีการบันทึกไว้ หรือได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งได้แก่ เอกสารประเภทรายงาน เช่น รายงานการประชุม รายงานประจำปี เป็นต้น เอกสารของทางราชการ สิ่งตีพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ตลอดจนเอกสารประเภทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของฝ่ายเอกชนทั้งที่ปกปิดและเปิดเผย การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแหล่งนี้ จึงเป็นเรื่องของการวิจัยเอกสาร (documentary research) นั่นเอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรของการวิจัยไว้ โดยประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ดังนี้คือ พนักงานการทำงานแห่งประเทศไทย กรรมการสหภาพแรงงานในการทำเรือแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่กรมศุลกากร เจ้าหน้าที่กองเศรษฐกิจการขนส่งและคมนาคม สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม เจ้าหน้าที่กองโครงสร้างพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เจ้าหน้าที่สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ตัวแทนผู้นำเข้าและส่งออก (ชิปปิ้ง) กรรมการสมาคมชิปปิ้งแห่งประเทศไทย ผู้นำสินค้าเข้าและส่งออก เจ้าหน้าที่บริษัทเรือและตัวแทนเรือ เจ้าหน้าที่สมาคมเจ้าของและตัวแทนเรือกรุงเทพ และนักหนังสือพิมพ์ข่าวการเดินเรือ

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ดีและลึกซึ้ง สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัย

มาเป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นหลัก ขณะเดียวกันก็ได้ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กันไปด้วย โดยในการสัมภาษณ์ได้ใช้การสัมภาษณ์ทั้งแบบที่มีโครงสร้าง (structured or standardized interviews) ที่มีการจัดเตรียมแบบคำถามไว้ล่วงหน้า และวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured or unstandardized interviews) โดยผู้วิจัยถามไปตามประเด็นที่คาดว่าจะได้ข้อมูลตามที่ต้องการ สำหรับในกรณีผู้ที่ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ให้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่ดี มีข้อมูลกว้างขวางลึกซึ้งกว่าบุคคลอื่น ๆ เข้าลักษณะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (key informant) เช่น ผู้นำสหภาพแรงงานในการท่าเรือแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่บริษัทเรือและตัวแทนเรือ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) เป็นหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบตามความต้องการที่ใช้ศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา ตามหลักความสัมพันธ์แห่งเหตุผลเชิงตรรกะ เพื่อแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการนำนโยบายการให้เอกชนบริหารและประกอบการท่าเรือแหลมฉบังไปปฏิบัติ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้น จากการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติด้วย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้คัดสรรตัวแปรจากกรอบแนวความคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่บรรดานักวิชาการได้เสนอไว้ เช่น จากกรอบแนวความคิดของ แวน มิเตอร์ และ แวน ฮอร์น (Donald S. Van Meter and Carl E. Van Horn) เอ็ดวาร์ดส์ (George C. Edwards III) ซาบาร์เทียร์ และเมซมานเนียน (Paul A. Sabatier and Daniel A. Mazmanian) ตลอดจนจากกรอบแนวความคิดของนักวิชาการท่านอื่น ๆ ดังที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 2 โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งตัวแปรในแผนภาพที่ 5 มาทำการศึกษา

ข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีข้อจำกัดบางประการที่ผู้วิจัยขอนำเสนอ เพื่อให้ทราบเป็นข้อตกลงในเบื้องต้น กล่าวคือในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล (เดือนเมษายน-กรกฎาคม 2533) ยังเป็นช่วงที่สภาพแรงงานในการทำเรือแห่งประเทศไทยมีการคัดค้านหรือไม่เห็นด้วยในนโยบายการให้เอกชนบริหารและประกอบการทำเรือแหลมฉบังอยู่ จากสภาพการดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่บางกลุ่ม เช่น เจ้าหน้าที่ระดับบริหารของการทำเรือแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่ระดับบริหารของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้ด้วยการสัมภาษณ์โดยตรง แต่ถึงอย่างไรผู้วิจัยก็ได้ใช้เอกสารของทางราชการและการให้สัมภาษณ์ของบุคคลดังกล่าวต่อสื่อมวลชนแทน

ในส่วนข้อมูลซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ มีเนื้อหาในลักษณะที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่การงาน การประกอบธุรกิจของบริษัท หรือผลประโยชน์ของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงละเว้นในการกล่าวถึงชื่อผู้ให้ข้อมูลโดยตรง ทั้งนี้เพราะในบางประเด็นของการศึกษามีการกล่าวถึงการจ่ายเงินใต้โต๊ะ (tea money) ให้กับเจ้าหน้าที่ในแต่ละขั้นตอนของการนำสินค้าเข้าและออกจากท่าเรือหรือการเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากรัฐวิสาหกิจของนักการเมือง เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย